Muzeum
Narodowe
w Krakowie

Podsumowanie i ewaluacja projektu partycypacyjnego dla szkół „uŻYJ muzeum” kwiecień-czerwiec 2025

Leonardo da Vinci, *Dama z Gronostajem, portret Cecylii Gallerani*, ok.1473 - 1536

Skąd wziął się pomysł na projekt? Jaki był jego cel?

Bezpośrednią inspiracją projektu stała się nasza **współpraca z fundacją OFF school podczas konferencji dla nauczycielek i nauczycieli „Zatrzymaj się i zobacz", która miała miejsce w lutym 2025 roku.** W ramach konferencji odbyły się warsztaty na wystawach, które przygotowaliśmy we współpracy z młodzieżą z fundacji i które młodzież samodzielnie poprowadziła dla nauczycieli. Projekt „uŻYJ muzeum" miał być okazją, by ten pomysł i model pracy nieść dalej – działać w podobny sposób również z innymi grupami młodzieży, **dać szerszej grupie możliwość współtworzenia własnych zajęć w muzeum, na które w przyszłości mogliby zaprosić swoich rówieśników.**

CELE PROJEKTU:

- **Wypracowanie razem z młodzieżą scenariuszy nowych zajęć dla szkół w nowej formule, które w przyszłości wzbogaciłyby ofertę MNK.** Zajęcia miały dotyczyć tematów zaproponowanych przez młodych ludzi, uznawanych przez nich za ważne i aktualne; scenariusze będą zaprojektowane tak, by trafiać w potrzeby i oczekiwania nastolatków
- **Partycypacja młodzieży w działalności Muzeum**: otwarcie na głos i potrzeby młodych

- **Wzajemna inspiracja i konsultacje między szkołami a Muzeum w kwestii oczekiwań i potrzeb młodych ludzi oraz nauczycielek/nauczycieli związanych z edukacją muzealną**, a w konsekwencji lepsze dostosowanie do nich programu edukacyjnego MNK
- **Stworzenie młodzieży możliwości do rozwijania kompetencji miękkich**, tj. umiejętności współdziałania w grupie, kreatywności, umiejętności organizacyjnych; rozwijania zainteresowań, wcielania w życie swoich pomysłów, twórczego działania w kontakcie ze sztuką. Umożliwienie uczennicom i uczniom zdobywania nowych doświadczeń poprzez współpracę z dużą instytucją kultury

Jak grupy zgłaszały się do projektu?

Do udziału w projekcie zapraszaliśmy podczas wspomnianej konferencji dla nauczycielek i nauczycieli; był ogłoszony także na stronie internetowej MNK i w newsletterach. Informacje o konferencji wraz z zapowiedzią projektu pojawiły się na kanałach fundacji OFF school, dziennikarki edukacyjnej Justyny Sucheckiej (jednej z prelegentek) oraz Urzędu Miasta Krakowa.

Do współpracy zapraszaliśmy maksymalnie 12-osobowe grupy z klas 7-8 szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych wraz z nauczycielami/lkami. Grupy mogły zostać zgłoszone w otwartym naborze, w którym należało wypełnić formularz online: podać interesujący grupę temat zajęć, galerię, w której byłyby realizowane oraz krótkie uzasadnienie wyboru. Nabór trwał miesiąc.

Zgłosiło się 6 grup (3 licea – z Wieliczki, Nowego Wiśnicza i Tarnowa; 2 technika z Krakowa oraz 1 szkoła podstawowa z Wieliczki).

Z kim weszliśmy we współpracę? Jak ją zorganizowaliśmy?

Zgodnie z założeniami podjęliśmy współpracę z 5 szkołami wyłonionymi w naborze:

- Liceum Ogólnokształcące im. Jana Matejki w Wieliczce
- Zespół Szkół Elektrycznych nr 1 w Krakowie
- Zespół Szkół Odzieżowych nr 1 w Krakowie
- Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych im. Jana Matejki w Nowym Wiśniczu
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Tadeusza Kościuszki w Wieliczce

Podpisane zostały **umowy o współpracy ze szkołami na czas trwania projektu, a ponadto umowy wolontariackie z każdym z uczestników/czek** (potrzeba dodatkowych umów wolontariackich wynikała z konieczności regulacji kwestii praw autorskich do scenariuszy zajęć, których współautorami będzie młodzież).Koordynatorką ze strony szkoły każdorazowo była nauczycielka-opiekunka grupy, uczestnicząca razem z grupą we wszystkich spotkaniach w MNK i odpowiedzialna za kontakt z nami.

Każda z grup miała jedną stałą prowadzącą z Działu Edukacji MNK (Jagoda Gumińska-Oleksy, Aleksandra Jaremko, Katarzyna Maziarz-Górka, Katarzyna Mrugała, Anna Orzeł).

Koordynatorką czuwającą nad całością projektu była Aleksandra Jaremko.

Jak pracowaliśmy?

1) Szczegółowa koncepcja projektu **została wypracowana zespołowo przez wszystkie biorące udział uczestniczki z Działu Edukacji.** Ustaliłyśmy jednolity i wspólny dla wszystkich ramowy plan spotkań z uczestnikami i celów, które miały zostać podczas nich osiągnięte, wspólne zestawy materiałów pomocniczych, propozycje ćwiczeń, wytyczne, jak powinny wyglądać scenariusze, które powstaną itp. Każda z nas miała natomiast swobodę w konkretyzowaniu tych planów podczas realizacji spotkań z grupami (dobór metod pracy, rozłożenie w czasie poszczególnych elementów, dostosowanie przebiegu do potrzeb danej grupy…). **Dzięki temu zachowałyśmy równowagę między potrzebą elastyczności i „bycia sobą" a spójnością projektu mimo podziału na pracę w 5 osobnych grupach.**

2) **W ramach projektu założone były 3 spotkania warsztatowe z każdą z grup oraz testowanie każdego z powstałych scenariuszy przez inną klasę szkolną.** Spotkania miały miejsce głównie w galeriach MNK i salach edukacyjnych. Każde z nich było realizowane wg przemyślanego scenariusza przygotowanego przez prowadzącą, miało aktywizujący charakter oparty na różnych rodzajach zadań. Ponadto **pracowaliśmy także zdalnie** (głównie konsultacje poprzez kontakt

mailowy i telefoniczny z nauczycielkami, dokumenty Google), a młodzież niektóre zadania wykonywała lub omawiała w szkole.

Jako prowadzące grupy odbywałyśmy wspólne spotkania „superwizyjne” w celu przedyskutowania postępów w pracy, wspólnego rozwiązania trudności, jeśli się pojawiały, wymiany pomysłów. Często też konsultowałyśmy się wzajemnie doraźnie „jeden na jeden”.

3) **Projekt zakończyło wspólne spotkanie wszystkich grup w ogrodzie Czapskich, które łączyło świętowanie z podsumowaniem i ewaluacją**. Oprócz grup szkolnych wraz z nauczycielkami zaproszeni zostali Zastępca Dyrektora ds. Strategii i Komunikacji Tomasz Ostrowski, Kierowniczka Działu Edukacji Marta Hernik oraz Agata Jabłońska i Natalia Gąsowska z Działu Marketingu (w celu dokumentacji wydarzenia dla potrzeb przyszłej promocji). Podczas spotkania grupy przedstawiały wyniki swojej pracy, dzieliły się opiniami i wnioskami, był także czas na integrację.

Co powstało w wyniku projektu?

Każda z grup wypracowała scenariusze nowych, samoobsługowych zajęć dla młodzieży szkolnej na zgłoszony w naborze temat. Scenariusze mają formę instrukcji dla grup, które będą uczestniczyć w zajęciach oraz propozycji rekwizytów i materiałów do zajęć.

Zostały one przetestowane przez inne klasy szkolne nie biorące udziału w projekcie. Każdorazowo po testowaniu odbyliśmy rozmowy z zaproszonymi grupami, zbierając ich opinie i uwagi i włączając je do scenariuszy.

TEMATY ZAJĘĆ, DO KTÓRYCH POWSTAŁY SCENARIUSZE:

- „Wolność” – XX+XXI. Galeria Sztuki Polskiej w MNK Gmach Główny
- „Dobrostan” – XX+XXI. Galeria Sztuki Polskiej w MNK Gmach Główny
- „Interwencja” – XX+XXI. Galeria Sztuki Polskiej w MNK Gmach Główny
- „Samoakceptacja” – Galeria Sztuki Polskiej XIX wieku w MNK Sukiennice
- „Ciało” – Źródła. Galeria Sztuki Starożytnej w MNK Arsenał

Na podstawie scenariuszy zostaną wyprodukowane zestawy materiałów edukacyjnych, które w przyszłości będą służyć grupom biorącym udział w nowych zajęciach. Ofertę planujemy wprowadzić jesienią 2025 i poddać dalszej bieżącej ewaluacji.

Ewaluacja

Cele projektu zostały osiągnięte: udało się nam wejść we współpracę z założoną liczbą grup młodzieży; każda z grup została z nami do końca i wypracowała swój scenariusz. Powstałe zajęcia w przyszłości wzbogacą ofertę dla szkół MNK – dzięki nim zaproponujemy całkiem nową formułę spotkań dla młodzieży szkolnej w muzeum. Idea projektu i proces współpracy zostały bardzo pozytywnie ocenione zarówno przez nauczycielki, jak i młodzież.

Ewaluacja ze strony młodzieży - wnioski

Sposób przeprowadzenia: plakaty z pytaniami otwartymi i zamkniętymi, do których każdy może dopisać odpowiedź oraz prezentacja powstałych scenariuszy na forum podczas spotkania podsumowującego projekt; rozmowy z uczestnikami/czkami podczas spotkań warsztatowych

+ CO SIĘ PODOBAŁO, CO ZOSTANIE ZAPAMIĘTANE NAJLEPIEJ, CO BYŁO „HITEM”?

- **RELACJE:** najlepszą stroną projektu była możliwość dobrej współpracy z rówieśnikami, spędzenia czasu w grupie, integracji i lepszego poznania się nawzajem, wspólnych rozmów
- **BYCIE WAŻNYM:** duża część uczestników bardzo docenia, że ich głos był brany pod uwagę
- **CIEKAWE ZAJĘCIA:** uczestniczkom i uczestnikom zapadły w pamięć różne aktywności podejmowane podczas wspólnych warsztatów (możliwość interpretacji obrazów „po

swojemu", siedzenie na podłodze w galerii, zadanie „muzyczne", bingo…) i ich interaktywność. Bardzo pozytywnie oceniony został sposób, w jaki były prowadzone warsztaty

- **CIEKAWA SZTUKA:** część osób zapamiętała dobrze konkretne obiekty (np. zmumifikowany kot, „obraz babci" tj. „Krucha prywatność" Korolkiewicza, jeden z portretów Witkacego)
- **POCZUCIE SPRAWCZOŚCI:** elementem projektu, który bardzo zapadł w pamięć i dał szczególnie dużo satysfakcji było testowanie powstałych scenariuszy z innymi grupami szkolnymi – zobaczenie, jak działa w praktyce coś, co samemu się wymyśliło i związane z tym poczucie sprawczości, duma
- **UŻYTECZNOŚĆ:** młodzież docenia prestiż instytucji, z którą współpracują. Udział w projekcie postrzegają jako mały krok ku przyszłej karierze zawodowej (wpis do CV), ale też dobrą okazję do zdobycia dodatkowej wysokiej oceny w szkole
- **DOBRA ATMOSFERA:** Dla młodzieży bardzo istotna była „oprawa" i miła atmosfera współpracy, na które składają się: poczęstunek, możliwość korzystania z zaplecza/miejsc niedostępnych na co dzień zwiedzającym, drobne upominki
- **PROWADZĄCE NA PLUS:** bardzo pozytywnie zostały przyjęte prowadzące grupy ze strony MNK
- **SATYSFAKCJA Z PRACY:** prawie połowa uczestników wskazała, że projekt dał im poczucie satysfakcji, a ¼ chciałaby dalej współpracować z MNK na zasadzie wolontariatu
- Za tym, że projekt był czymś przyjemnym i ważnym dla młodzieży może świadczyć wysoka frekwencja na spotkaniu podsumowującym, które odbyło się w ostatnim tygodniu roku szkolnego – wg słów nauczycielek wtedy, gdy młodzież już niezbyt licznie przychodziła na zajęcia do szkoły oraz po wystawieniu ocen – więc bez motywacji z tej strony

- CO SIĘ NIE PODOBAŁO, CO BYŁO TRUDNE, CO BYŁO „KITEM"?

Młodzież wskazała w tej sekcji nieliczne odpowiedzi tj: kwestia trudnego i długiego dojazdu do muzeum (to pojawiało się także we wcześniejszych rozmowach z grupami); wysoka cena kawy w muzealnej kawiarni, nielubiany smak cukierków, Jakub K. – jak się domyślamy, nielubiany kolega. Jedna osoba zadeklarowała, że się nudziła.

PPRZY OKAZJI EWALUACJI ZAPYTAŁYŚMY TEŻ MŁODZIEŻ…

Co zachęca młodych ludzi do wizyty w muzeum?

- Uniwersalność obrazów
- Świetne obrazy!

- Sztuka!
- Zajęcia które stworzyliśmy
- Wyjście ze szkoły, fajny spocik do zdjęć
- Spędzanie czasu razem z grupą
- Spokój
- Nowe spojrzenie na jego funkcje
- Integracja z rówieśnikami

A co zniechęca?

- Przestarzałe metody przedstawiania
- Tłumy
- Kolor nieba malowany przez Matejkę (taki żarcik)
- Monotonność
- Monolog przewodnika
- Narzucanie planu przez przewodnika i jego ciągły monolog
- Brak rozmowy i zadawania pytań :(

Ewaluacja ze strony nauczycielek – wnioski

Sposób przeprowadzenia: papierowe anonimowe ankiety ewaluacyjne; rozmowy indywidualne podczas spotkań

NAJMOCNIEJSZE STRONY PROJEKTU ZDANIEM NAUCZYCIELEK:

- Przygotowanie przez pracowników Działu Edukacji konkretnych zadań integrujących grupę, możliwość wypowiedzenia się przez każdego uczestnika projektu
- Rozwijanie kreatywności, możliwość wyrażenia swojego zdania przez młodych ludzi
- Zżycie uczestników. Interaktywność zadań. Poznanie uczestników poza szkołą. Możliwość kontaktu z dziełem sztuki bez przymusu
- Przestrzeń, edukatorka
- Fantastyczny projekt, którym młodzież była zachwycona. Uczy pracy w grupie, wrażliwości, daje poczucie sprawczości

NAJSŁABSZE STRONY PROJEKTU ZDANIEM NAUCZYCIELEK:

Część osób nie wskazała, część podała czas, którego powinno być więcej na wspólną pracę – więcej spotkań.

ZDANIEM NAUCZYCIELEK MŁODZIEŻ PODCZAS PROJEKTU NAJBARDZIEJ ROZWINĘŁA TAKIE KOMPETENCJE JAK…

- Praca zespołowa
- Komunikacja
- Kreatywność
- Sprawczość
- Wiara we własne siły
- Myślenie ze zrozumieniem

NAJWIĘKSZYM WYZWANIEM PODCZAS PROJEKTU WEDŁUG NAUCZYCIELEK BYŁO…

- Przygotowanie instrukcji zajęć, spisanie pomysłów, ich wybór tak, by zmieścić się w czasie
- Pogodzenie potrzebnych spotkań z trwającymi egzaminami
- Dopasowanie zadań do publiczności. Nie chcieliśmy, by zadania były zbyt wymagające
- Połączenie grafików moich uczniów, którzy byli z innych klas i musieli rezygnować z zajęć praktycznych, ale to czysto techniczna trudność
- Nie odnotowałam niczego jako szczególnego wyzwania. Trudne było jedynie to, że w maju intensywnie pracuję jako państwowy egzaminator. Koordynacja sprawiła mi trudność i wymagała dużo skupienia

NAUCZYCIELKI OCENIAJĄ WSPÓŁPRACĘ I KOMUNIKACJĘ Z MNK…

- Bardzo dobrze
- Podkreślały profesjonalizm prowadzących, sposób przygotowania warsztatów
- Chętnie wzięłyby ponownie udział w projekcie dla szkół organizowanym przez MNK

Ewaluacja ze strony Działu Edukacji - wnioski

Sposób przeprowadzenia: spotkanie ewaluacyjne wszystkich prowadzących - rozmowa

CO SIĘ UDAŁO, CO BYŁO DLA NAS WARTOŚCIOWE, CO CHCEMY KONTYNUOWAĆ W INNYCH PROJEKTACH:

- **Praca z młodzieżą** – pozytywne zaskoczenie odnośnie potencjału tej grupy, ich pomysły, kreatywność, zaangażowanie, to, jak się otwarli
- **Brak narzucania uczestnikom projektu tego co mają mówić, robić** – otwartość na ich pomysły, zdanie
- **Testowanie zajęć** przez grupy z zewnątrz – DOBRA PRAKTYKA
- **Zabudżetowanie kwoty na poczęstunek / słodycze od sponsora** – DOBRA PRAKTYKA, REKOMENDACJA: zakup przez dział zestawów szklanek, talerzyków i dzbanków na napoje, najlepiej z dobrej jakości tworzywa sztucznego, estetycznych. Wykorzystujemy je często, wygodnie mieć te zestawy na stanie, plastikowe są lekkie – wygodne i bezpieczne w przenoszeniu także do innych oddziałów
- **Praca w galerii, w której w ostatnich latach mało działamy edukacyjnie** („Źródła. Galeria Sztuki Starożytnej"). Nie trzeba posiadać wcześniejszej rozległej wiedzy merytorycznej

o danych zbiorach, by wartościowo prowadzić projekt partycypacyjny – uczymy się w trakcie i na bieżąco razem z grupą

- **Praca w większym zespole** – możliwość konsultowania wzajemnie swojej pracy, wymiany myśli, wspólne wymyślanie koncepcji
- **Koordynacja całości** – jasny podział zadań, pilnowanie harmonogramu, porządkowanie materiałów
- **Współpraca z częścią nauczycielek** – dobra komunikacja, zaangażowanie
- **Docenianie samego procesu współpracy podczas projektu**; zaakceptowanie, że efekt w przypadku działań partycypacyjnych może mieć mniejsze znaczenie

CO BYŁO TRUDNE, CO MOŻNA BY ZROBIĆ INACZEJ, CZEGO NIE CHCEMY W PRZYSZŁYCH DZIAŁANIACH:

- **Czas** – potrzeba go więcej zarówno na spotkania warsztatowe z młodzieżą (zamiast 3 spotkań powinno być 4-5) jak i naszą indywidualną pracę (przygotowanie do warsztatów, spotkania, na których dyskutujemy o poszczególnych etapach i podejmujemy nowe ustalenia) oraz przygotowanie spotkania podsumowującego
- **Projekty angażujące szkoły lepiej planować na I semestr lub początek II**. Okres kwiecień-czerwiec jest trudny ze względu na egzaminy, matury, wycieczki szkolne, finały innych konkursów – młodzież i nauczyciele mają bardziej ograniczony czas
- **Praca zdalna z młodzieżą często się nie udaje** – lepiej pracować na spotkaniach na żywo
- **Nauczyciele, z którymi współpracujemy mogą być problematyczni** – trzeba więcej wysiłku na wymyślenie sposobu, w jaki można współpracować na zasadach odpowiadających każdemu, korzystnych także dla młodzieży (by nauczyciel nie przytłaczał, nie odbierał głosu młodym ludziom)
- **Stres wynikający głównie z presji czasu** – czy zdążymy w terminach, czy damy radę przygotować wszystko na kolejne spotkanie, czy wpasujemy się w przyjęte założenia. Warto starać się go wyeliminować planując czas z większym zapasem
- **Etap przeprocedowania umów był długi i czasochłonny**. Na administrację trzeba zarezerwować dużo czasu. Lepiej, by głównymi ustaleniami zajmowała się jedna osoba
- **Do organizacji spotkania podsumowującego z poczęstunkiem i większą liczbą uczestników poza Gmachem Głównym potrzeba więcej osób**, zwłaszcza do przygotowania wszystkiego na miejscu i sprzątania (np. 5-7 osób). **Konieczne jest też zamówienie transportu potrzebnych rzeczy**
- **Część zespołu uważa, że lepiej prowadziłoby się warsztaty z młodzieżą w 2 osoby** (2 pracowniczki Działu Edukacji): możliwość spojrzenia z 2 stron na bieżąco podczas warsztatów, odciążenie przy prowadzeniu – można podzielić się zadaniami, większa motywacja i wzajemne wsparcie

- **Partycypacja nie jest łatwa** ☺ wymaga zaakceptowania, że to co powstaje może być nieidealne, niewpasowujące się w nasze założenia, może być żywiołem, który wymaga umiejętnego prowadzenia

Garść spostrzeżeń na przyszłość

- **Jesteśmy wartościowym partnerem do współpracy dla szkół, które chętnie podejmują wspólnie z nami działania.** Nawet do bardzo wymagających czasowo i pod względem wkładu pracy własnej projektów mamy zgłoszenia, a w trakcie grupy angażują się na 100 %. Nasze projekty są postrzegane przez szkoły jako nowatorskie, dobrze przygotowane, wartościowe dla uczestników. Warto z tego korzystać, by budować markę i docierać do większej grupy nauczycieli
- **Sposób na zainteresowanie muzeum ludzi w wieku nastoletnim to bezpośrednie angażowanie ich, współdziałanie i współtworzenie z nimi**, a także dawanie im pola, by sami mogli mieć na coś bezpośredni wpływ, mogli poczuć sprawczość, ich głos był wzięty pod uwagę
- **Mamy bardzo dużą wiedzę o organizacji i prowadzeniu projektów partycypacyjnych** w muzeum. Warto się tym dzielić
- **System pracy nad projektem w kilkuosobowym zespole sprawdza się, gdy wszystkie zaangażowane osoby uczestniczą w całym procesie projektowym od początku (etap koncepcyjny) aż po ewaluację i mogą mieć wpływ na każdy z tych etapów**. Wpływa to pozytywnie na poczucie sprawczości, współodpowiedzialności, identyfikacji z projektem,

a na koniec również satysfakcji. Warto mieć jedną osobę koordynującą całość, która porządkuje ustalenia, kontroluje harmonogram, czuwa nad realizacją założonych zadań

Prowadzące projekt: Jagoda Gumińska-Oleksy, Aleksandra Jaremko, Katarzyna Maziarz-Górka, Katarzyna Mrugała, Anna Orzeł (Dział Edukacji)

Opracowanie dokumentu: Aleksandra Jaremko, Dział Edukacji